

SOCIALE VOORZIENINGEN EN RECHTEN VOOR ASIELSTATUSHOUDERS IN EUROPA

Het Nederlandse beleid vergeleken met andere EU-lidstaten en Noorwegen

In deze benchmark worden bevindingen van de [Inform Social Benefits & Rights](#)¹ in relatie tot de Nederlandse context beschreven. Hierbij ligt de focus op het organiseren en verstrekken van sociale voorzieningen en rechten aan asielstatushouders waarbij het Nederlandse beleid afwijkt van andere landen.

Nederlands beleid aanvullend op de standaard in Europa?

Uit de Inform Social Benefits & Rights blijkt dat er een minimale basis bestaat bij het organiseren en bieden van verschillende sociale voorzieningen voor asielstatushouders (onderwijs, gezondheidszorg, financiële toelagen, huisvesting en gezinshereniging) in Europa, maar dat het Nederlands beleid aanvullend is op deze Europese standaard. Wat opvalt is dat Nederland bijvoorbeeld een veelzijdigheid aan programma's aanbiedt rondom onderwijs aan asielstatushouders, zoals programma's voor laaggeletterden en kinderen. Ook biedt Nederland zowel de mogelijkheid voor een inkomenstoeslag en (sociale) bijstandsuitkeringen betreffende de financiële ondersteuning van asielstatushouders. Daarnaast heeft Nederland een unieke en persoonlijke aanpak bij het aanbieden van huisvesting aan asielstatushouders, door middel van het creëren van 'huisvestingsprofielen'.

Verschillen bij het bieden van onderwijs

Ten aanzien van het organiseren en bieden van onderwijs aan asielstatushouders zijn er een aantal verschillen tussen Nederland en de andere landen:

- Net zoals Nederland bieden veel landen programma's aan voor **analfabetische volwassenen** om hen te ondersteunen in het leren van de nationale taal in combinatie met het tegengaan van analfabetisering.² Cyprus, Frankrijk³, Letland, Polen en Slowakije bieden geen taallessen om analfabetisering tegen te gaan.
- Veel landen **financieren het onderwijs** voor asielstatushouders, net zoals Nederland, alleen via het nationale- of regionale (onderwijs)budget. In vijf lidstaten is er naast het nationale- of regionale budget een aparte budgettering (fonds) voor onderwijs van asielstatushouders (bijvoorbeeld via speciale overheidsprogramma's).^{4,5}

- In elke lidstaat is er een **samenwerkingsverband** tussen verschillende (overheids)organisaties om onderwijs aan te bieden. Anders dan in Nederland worden in Noorwegen en Zweden non-gouvernementele organisaties (NGO's) niet betrokken bij het aanbieden van onderwijs.⁶

Verschillen bij het bieden van gezondheidszorg

Ten aanzien van het organiseren en bieden van gezondheidszorg aan asielstatushouders zijn er een aantal verschillen tussen Nederland en de andere landen:

- Finland, Frankrijk, Hongarije en Italië geven aan dat er specifieke **voorwaarden** zijn voor het bieden van gezondheidszorg.^{7,8} Zo geeft Frankrijk aan dat vreemdelingen legaal in Frankrijk moeten verblijven om gezondheidszorg te krijgen (met uitzondering van internationaal beschermden). In Hongarije kan de persoonlijke (gezondheid)situatie van de asielstatushouders van invloed zijn op de toegang tot gezondheidszorg. Finland geeft aan dat de gemeentelijke instanties zorgen voor de toegang tot de gezondheidszorg nadat een asielstatushouder het asielzoekerscentrum heeft verlaten.
- Net zoals in Nederland wordt de gezondheidszorg voor asielstatushouders in de meeste lidstaten **gefinancierd vanuit de algemene zorgbegroting**.⁹ Dit verschilt met Finland en Spanje waar ook de gemeenten en regio's betrokken worden bij het financieren van gezondheidszorg. In Tsjechië is er een speciaal integratiebudget waaruit gezondheidszorg wordt betaald.
- In de meeste lidstaten (inclusief Nederland) is het **ministerie van Volksgezondheid** verantwoordelijk voor het bieden van de gezondheidszorg aan asielstatushouders. Anders dan in Nederland is in Tsjechië, Hongarije en Slowakije ook het ministerie van Binnenlandse Zaken betrokken bij het bieden van gezondheidszorg aan asielstatushouders.¹⁰

1 Het EMN bestaat uit alle EU-lidstaten en Noorwegen, met uitzondering van Denemarken.

2 Inform Social Benefits & Rights, pagina 5.

3 Per 2019 gaat Frankrijk dit wel doen.

4 Inform Social Benefits & Rights, pagina 5. Het betreft CZ, FR, IT, LT, SE.

5 Nederland heeft geen apart fonds, maar wel aanvullende bijzondere bekostiging.

6 Inform Social Benefits & Rights, pagina 6.

7 Inform Social Benefits & Rights, pagina 6 en 7.

8 In Nederland is de gezondheidszorg voor een ieder rechtsmatig verblijvend persoon beschikbaar. Hieruit vloeit voort dat asielstatushouders dezelfde rechten en plichten hebben als elk ander rechtmatig in Nederland verblijvend persoon.

9 Inform Social Benefits & Rights, pagina 6 en 7.

10 Inform Social Benefits & Rights, pagina 14.

De Benchmark NL – EU is een bijsluiter bij synthesesrapporten en Inform's waarin een vertaalslag is gemaakt van de resultaten voor de Nederlandse context. De bevindingen in de Benchmark NL - EU zijn opgesteld in overleg met nationale experts die hebben meegewerkt aan de Nederlandse bijdrage aan het synthesesrapport of de Inform.

Verschillen bij het bieden van financiële toelagen

Ten aanzien van het organiseren en bieden van financiële toelagen aan asielstatushouders zijn er een aantal verschillen tussen Nederland en de andere landen:

- Net zoals in Nederland bieden de meeste lidstaten zowel een **inkomenstoelage** als (**sociale**) **bijstandsuitkeringen** aan. Alleen in Hongarije en Letland bieden zij alleen een inkomenstoelage aan, terwijl zij in Tsjechië, Ierland en Polen alleen een (bijstands)uitkering aanbieden.¹¹
- In veel lidstaten is de hoogte van het **eigen inkomen** van invloed op de hoogte van de inkomenstoelage of (bijstands)uitkering, zoals ook in Nederland het geval is. Anders dan in Nederland wordt in Noorwegen en Zweden de hoogte en totaliteit van het bedrag van de (bijstands)uitkering of (inkomens)toelage van asielstatushouders expliciet gekoppeld aan de mate van deelname van asielstatushouders aan **introductieprogramma's**, waarin asielstatushouders taalvaardigheden, onderwijs en culturele tradities leren.¹²
- In bijna alle landen worden financiële toelagen voor asielstatushouders **gefinancierd vanuit de nationale begroting**. In Slovenië en Slowakije worden financiële toelagen zowel gefinancierd vanuit het Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) als de nationale begroting.¹³
- Als laatste blijkt dat net zoals in Nederland in andere lidstaten ook een **samenwerkingsverband** is tussen verschillende (semi-)overheidsorganisaties voor het verstrekken van financiële toelagen. Alleen in Cyprus, Tsjechië, Litouwen en Slowakije is de centrale overheid (een ministerie) de enige betrokken organisatie.¹⁴

Verschillen bij het bieden van huisvesting

Ten aanzien van het organiseren en bieden van huisvesting aan asielstatushouders zijn er een aantal verschillen tussen Nederland en de andere landen:

- Bijna alle landen, inclusief Nederland, **bieden huisvesting aan of helpen bij het vinden van huisvesting**. Alleen Cyprus biedt geen huisvesting aan. Hongarije en Polen geven specifiek aan dat zij alleen korte termijn huisvesting aanbieden.¹⁵
- Samen met Duitsland, Finland, Noorwegen en Zweden is Nederland een van de weinige landen die **huisvesting aanbiedt zonder specifieke voorwaarden**.¹⁶ Dit is in tegenstelling tot andere landen, die huisvesting aan asielstatushouders bijvoorbeeld koppelen aan het bezit van waardevolle items en de verleende status.¹⁷

11 Inform Social Benefits & Rights, pagina 8.

12 Inform Social Benefits & Rights, pagina 8.

13 Inform Social Benefits & Rights, pagina 8.

14 Inform Social Benefits & Rights, pagina 15.

15 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10.

16 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10.

17 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10. Het betreft: AT, FR, IT, MT.

18 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10. Het betreft: EE, EL, FI, FR, HR, LU, PT, SE, NO.

19 Een expert van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft aangegeven dat veruit de meeste vergunninghouders tot nu toe in de sociale huursector worden gehuisvest.

20 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10. Het betreft: AT, BG, CY, DE, IE, LU, MT, SI, SK, SE, NO.

21 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10.

22 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10.

23 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10.

24 Ook vergunninghouders hebben, net als alle Nederlandse burgers, recht op vrije vestiging. Zij worden echter slechts eenmalig gefaciliteerd in de eerste huisvesting na de opvang, waarbij COA bepaald (op basis van de hieronder genoemde huisvestingsprofielen) aan welke gemeente een vergunninghouder gekoppeld wordt. Als een vergunninghouder zelfstan-

- De meeste landen hebben **speciale procedures** en/of methoden voor huisvesting van asielstatushouders. Samen met negen andere landen biedt Nederland speciale hulp aan bij het vinden van huisvesting, door het verdelen van asielstatushouders over gemeentes of via private organisaties.^{18 19}
- Net zoals in Nederland hebben elf andere landen aangegeven ook **huursubsidies** of **vergoedingen** te verstrekken voor de ondersteuning van de financiering van huisvesting voor asielstatushouders.²⁰ Griekenland en Hongarije bieden geen financiële toelagen.²¹ In Kroatië is huisvesting gratis, maar onder bepaalde voorwaarden.²²
- Zes landen hebben aangegeven dat asielstatushouders hun **eigen locatie** voor huisvesting kiezen.^{23 24} In vier landen hangt de locatie van huisvesting van asielstatushouders samen met de **aanbodzijde van de markt**.²⁵ De Nederlandse aanpak met het creëren van '**huisvestingsprofielen**'²⁶ is uniek en wordt niet toegepast in andere landen. Andere landen kijken ook naar huisvesting bij gebieden in de buurt van ontvangstcentra, integratiemogelijkheden in de nieuwe woonplaats, baanskansen en door middel van consultaties met gemeenten.

Verschillen bij het bieden van gezinshereniging

Ten aanzien van het organiseren en bieden van gezinshereniging aan asielstatushouders zijn er een aantal verschillen tussen Nederland en de andere landen:

- Net zoals in Nederland en in overeenstemming met de Gezinsherenigingsrichtlijn (2003/86/EG)²⁷ hebben de lidstaten aangegeven dat asielstatushouders recht hebben op gezinshereniging met het **kerngezin**.²⁸ In Nederland behoren hiertoe de partner²⁹, de minderjarige kinderen en jongvolwassenen.³⁰ Andere landen hebben dit uitgebreid, zoals bijvoorbeeld Frankrijk, Spanje en Luxemburg, waar ook familieleden buiten het kerngezin in aanmerking komen voor gezinshereniging.
- Anders dan in Nederland hebben zes lidstaten aangegeven dat zij andere **voorwaarden en/of beperkingen** hanteren voor verdragsvluchtelingen en subsidiair beschermden.³¹
- In Nederland zijn het ministerie van Buitenlandse Zaken (inclusief buitenlandse vertegenwoordigingen) en de Immigratie- en Naturalisatiedienst betrokken bij het organiseren van gezinshereniging. Wat opvalt is dat in andere landen het **ministerie van Binnenlandse Zaken** betrokken is bij het organiseren van gezinshereniging.³²

dig woonruimte vindt, en dit kan aantonen met een getekend huurcontract met een ingangsdatum die ligt voor de indieningsdatum, dan wordt het bemiddelingstraject gestaakt.

25 Inform Social Benefits & Rights, pagina 9 en 10.

26 Het COA creëert een huisvestingsprofiel gebaseerd op een interview met de asielstatushouder. Het profiel bevat informatie omtrent de grootte van het gezin, het land van herkomst, gesproken taal, onderwijs, werkervaring en medisch profiel. Het COA verdeelt de asielstatushouders over de gemeenten gebaseerd op dit profiel.

27 Voor meer informatie over de Richtlijn, zie: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32003L0086>

28 Inform Social Benefits & Rights, pagina 11.

29 Dit kunnen geregistreerde partners, ongehuwde partners en partners van het gelijke geslacht zijn.

30 Nederland gaat ervanuit dat jongvolwassenen ook tot het kerngezin behoren tenzij er sprake is van contra-indicaties. Bij meerderjarige kinderen die niet meer jongvolwassen zijn, moet er sprake zijn van more 'than normal emotional ties'.

31 Inform Social Benefits & Rights, pagina 11 en 12. Het betreft: AT, CY, CZ, SE, SI, SK.

32 Inform Social Benefits & Rights, pagina 17. Het betreft: BE, CZ, CY, FI, FR, HU, IT, LV, LT, PL, SI, SK, UK.